
ТЕМА V

БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЊЕ – ЕСЕЈ

Мара Прпић, Дјевојка
Гимназија „Андреја Мохоровчић” Ријека
Ментор: проф. Давид Карасман

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

„МИ ИМАМО УМЕТНОСТ ДА НЕ БИСМО ПРОПАЛИ ЗБОГ ИСТИНЕ”

Прва наџрага БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Свет је позорница на којој свако игра своју улогу. Какав је свет, независно од нас, не знамо. Нити ћемо икада знати. Свако је свет за себе. Постоји милион светова у које можемо да завиримо, али само је један свет у који се враћамо. То је наш свет. Свет који је печат додире свих душа које су загребале даске наше позорнице. Неко свој свет представља као откривање, ослобађање, бујност, бежање, ватру и жар, док је за неког тај свет статичан, у њему конци навике са собом вуку савршенство, ритам и сигурност.

Реалност света је оно од чега бежимо. Реалност је зелена. Она започиње своју путању буђењем живота, али у исто време поседује и моћ зла. Та моћ се током одрастања развија и ретки су они који се од ње одбране. Она остави бар мали ожиљак на свакој души. И само чедно дете може препознати змијског цара који је прогутао слона. Та зелена, боја воде, боја силе, настоји да изрази страхотне човекове страсти, сложићу се са Винсентом ван Гогом који ову боју тако представља у писмима свом брату, Теу. Свако у себи крије неке сне и море непремостиве И непреводиве у јаву. Фрида Кало је своје сне и море пренела на платно. Усуђујем се да кажем да је Фрида била свесна свог света, али да ли би проживела свој живот поново с истим изборима? Уметност је слобода, а она је свој свет ослобађала у делима. „Лас дос Фридас“ је слика која до сржи открива њене највеће страхове и боли.

Приказане су две стране Фридине личности: једна – традиционална, у ношњи, са сломљеним срцем и друга – савремена и модерна Фрида. Њен живот био је борба. У страху од смрти, нико је није могао разумети осим ње саме. На овој слици ослања

ОГЛЕДАЛО

се само на себе. Држи руку у руци, грејући наду да ће и ову олују преживети.

Свако у свом свету крије мноштво олуја. Интимних олуја које вешто скрива у сопственој души. Мислим да се оне током живота нагомилавају и да их је немогуће „тек тако“ постати свестан. Међу тинејџерима су данас у огромној мери присутни поремећаји у исхрани. Свет тих особа контролишу булимична или анорексија. Нико од њих нема нормалну перцепцију свог лика, па самим тим и своје личности. Њиховим световима завладали су ови депресивни поремећаји и, иако они кулминирају слично, не красе ни приближно исти ожиљци даске њихових позорница. Све су оне самосвојне. Овим светом одишу неморал, ексцентричност и горчина. Сви смо ми, када се нађемо најдубље међу корицама своје књиге, бар трунку као Анаис Нин. Она је била самосвесна, и не штедећи се, корачала је испред свог времена: „А ја, ја ћу увек бити девице – проститутка, перверзни анђео, дволична жена, кобна светица.“ Можда је незахвално поредити се, јер сви смо ми рођени као свеци и светице, и сами смо криви за свој разорени свет, за свој затрован дух и своју опустошену душу. Иако смо ми, људи, врло често склони сваљивању кривице на друге, одговорно тврдим да свако живи свој живот и свако формира свој свет. После више од 10 година у паклу дроге, позорницу Ј.Ф. је обасјала светлост. Није се то десило у једном трену, био је то дуг рат. Али шта је довело до тога, како и зашто? И сигурно није у питању развод родитеља, ни разочарење, ни осећај недостатка љубави. Хиљаду је тежих прича у којима незадовољство и гнев нису акумулирали у наркоманију. Ипак је и долина мртвих у земљи живих.

Нико од нас није невина жртва овог живота. Ми, људи, грешни смо, ваљда смо створени да будемо такви, сурово грешни, али мислим да нас управо то чини појединцима вредним овога живота. И нема ничег гадног у греху. И нема изласка из њега, нема преправљања. Све на свету може бити лепо, јер он то и јесте. Да не постоји бол, беда, изнемоглост, болест, разочарења, данас врло вероватно не бисмо спознали ту грубу лепоту и емотивну искреност у делима Винсента ван Гога, једног од најцењенијих постимпресионистичких сликара.

Лепота не говори сама о себи, она звони у очима посматрача и врши своју причу. Лепота јесте у очима посматрача. Слажем се да је њен доживљај субјективан, али неоспориво је да постоји и нека објективност у том чину спознавања лепоте. И у башти препуној предивног цвећа издваја се коров, а рука би опет посегнула ка просеку. Можда сви ми и нисмо толико различити. Али понекад, да бисмо погледали истини у очи, морамо зажмурити. Та тама и тај тренутак, фаза, преображај, управо је оно по чему се издвајамо. Та тама је величанствена. Величанство је лепо. Лепо је некарактерис-

ОГЛЕДАЛО

тично. Лепа је природа, поглед, речи. Лепе су гробнице. Лепе су старе градске светиљке и касни возови. Лепи су стари црно-бели филмови.

Лепота је свуда око нас. Лепота је смех, а „ништа није вредније од смеха. То је снага да се смејеш и напустиш себе, да будеш светлост. Трагедија је најглупља ствар на свету“, рекла је Фрида Кало. Али свет зна бити и трагичан, и глуп. Морамо научити да у свој тој тами препознамо нашу светлост. Можда је баш та светлост водиља која обасјава место наше улоге, можда је баш то тренутак када треба да заиграмо, јер никада не знамо колико ће та игра трајати и колико је улога потребно да упознамо свет. Свој свет. У туђи свет никада не можемо прозрети до сржи и не можемо закорачити на туђу позорницу. И не треба. И не добијају сви исте улоге. И верујем да је то с разлогом.

Никада сиромаш и богаташ неће у истом пронаћи неутољену глад за слободом и животом. Али шта уопште значи богатство? Да ли је постати богат исто што и бити сраћан, недодирљив или материјално осигуран? И шта се деси када сиромаш постане богаташ? Да ли ће он савладати своју глад и чежњу и бити умерен или ће се само из света онога ко пружа руку и моли, пребацити у свет онога ко помахнитало заобилази ту молбу? И никада свет људи из племена Мурси или Хамер неће бити ни налик становницима Париза, Беча, Будимпеште или Београда. Границе између наших светова чврсто су ограђене и физичким препрекама. Неретко, нажалост, ту залутају и стрме литице раса, култура и религија. Неки од нас власници су светова који ће се оклизнути и изгубити своје време марећи о нечему чији се мирис једва осети у оној сировој зеленој реалности. Замислите, попут Џона Ленона, да на свету нема религија, нема граница, нема ратова, нема политичких странака, нема разлика у раси. У његовом свету осетим доброту, а човек, да би живео, мора бити добар. Он ствара свет за себе и својом песмом подстиче и друге на то. У својим календарима имамо гомилу црвеном оловком мноштво заокружених страћених дана, испарелих дана, списаних дана, ишамараних и осакаћених. Проблем је што се ти дани додају животу, нашем животу. А наш живот је – наш свет. И тек кад проживимо живот, схватимо праву вредност и генијалност свих тих дана. Време је илузија, али наш свет без тих дана, без сата, минута и секунди које их чине, бесмислен је. Све је безвезе... И време, и сви ти људи... Или смо ми сами безвезе, јер, кад предуго траје, и тишина некако зазвучи, и племенито некако заболи, и здрав дух се отрује компромисима. „Наш свет је царство снова и свако се врти као зврк“, рекао је Хенри Милер.

Мислим да морамо постати једно са животом, једно са самим собом, али вртлог ни једног јединог зврка не сме престати. Морамо схватити да се наш свет мења, развија и усавршава и никада не

ОГЛЕДАЛО

семо допустити да мисао о врхунцу и моћи разори нашу грозницу за знањем, искуством, стварањем и унапређењем. Никада неће цело универзум бити безусловно срећан, али ми у нашем малом свету можемо бити градитељи сопствене светлости. А светлост можемо поистоветити са јутром, снагом, надом и оном грешном, бедном чистотом. Свако јутро са собом носи срећу, патњу, бол и смех. Да ли је смех исто што и срећа, да ли је наша замисао о сопственом срећном свету исто што и срећан свет? Чисто сумњам, али смех засигурно јесте лакши пут ка срећи, као што је и замисао пречица за јаву. Смех је огледало душе, а каква би се слика одразила у Фридином огледалу? Какву бисмо слику ми видели? Логично би било да свако од нас види исто, али наше перцепције се разликују. Године нас све обраде различито. Неки светови вечно одишу објективном лепотом, док неки као шибица светле и поносно носе своје боре и бразде. Оптимизам је спас. Оптимисти „не праве од туге науку“, већ „маме светло на следећем брегу“. Замисао о здрављу је већ пола здравља. Ми видимо свет онаквим какви смо ми сами и то није варка. Као што наш славни нобеловац каже: „Нису сви људи тако рђави, као што рђав човек мисли.“ Исто тако, нису ни сви људи тако срећни, као што срећан човек мисли.

Ми живимо сами, ми умиремо сами. Све остало је само илузија. У свету без илузија човек је странац. Наш свет је зелено у кавезу, а ми имамо прилику да изаберемо какав ће то кавез бити. Балашевић каже: „Волео бих да знам како да напишем уздах. Један тамни, дубоки уздах. То сад страшно недостаје овом свету.“

In ultima linea: Уздах.

Ангелина Фрајић

Зрењанинска гимназија Зрењанин
Ментор: проф. Александра Максић

ПРОМЕТЕЈСКА МИСИЈА

Друџа најрада БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Веома давно, зидови пећине Алтамире били су голи. Међутим, нешто је изазвало прачовека, ловца и номада. Унутрашњи порив, горућа жеља, подигли су му руку и лаким покретима она је оставила обресе снажних бизонских фигура. Да ли је уметност, независно од човека, обитавала у пећини и чекала да га запоседне, и тако остане у људској врсти, клијајући у свакој следећој генерацији? Или је, пак, човек, једнога дана, створио уметност као производ развоја сопствене свести, која се из њега родила, из њега проистекла. Одговор није важан колико чињеница да човек и уметност, од једног полазног тренутка у прошлости, па све до ових минута који управо протичу, хиљадама година живе у нераскидивој симбиози.

Онај ко ствара је, током овог дугог временског периода, небројено пута разматрао законитости које условљавају његово креирање. У области где су уметничке грађевине саздане од речи има студија, теорија и постулата о основним начелима писања скоро колико и писаца. Различита су мишљења о томе шта човека притиска (или ослобађа притиска?) да урезује токове своје мисли на белину листа папира. Бројне су интерпретације о техникама и начинима на којима треба писати, и на крају, различита су убеђења чему записано треба да служи. Свакако су најзанимљивије, притом и најрелевантније, експлицитне речи писаца на поменутој тему. „Свак прича своју причу по својој унутарњој потреби, по мери својих наслеђених или стечених склоности и схватања и снази својих изражајних могућности; свако сноси моралну одговорност за оно што прича, и сваког треба пустити да слободно прича“ – каже Андрић у својој чувеној беседи.

Писац, стога, не сме бити имитатор, плагијатор или лажов. Ипак се вештина писања не огледа у умешности попуњавања празног простора куцањем на писаћој машини. Унутрашња превирања позната су искључиво песничкој индивидуи, дешавају се на пољима њене свести и њеног сазнања, па су зато покушаји да се ти процеси прилагоде великим ауторитетима и узорима погубна за саму бит идеје која се родила у уметнику. То не значи да писац не треба да шири своје оквире читајући што више разноврсних дела, са дијаметрално различитим становиштима и темама, напротив – за њега је препоручљиво и битно упознавање са шароликим људским искуством. Отварајући нова подручја, њему до тада неоткриве-

ОГЛЕДАЛО

на, писац се освешћује и стаје на позиције нових перспектива, које могу повећати његове изражајне могућности и изазвати налете инспирације.

„Писци су очајни људи, и када престану да буду очајни, престану да буду писци“, речи су Чарлса Буковског, које имплицирају на прометејску мисију писца. Осуђен на бол и вечне муке, прогнан од богова, изолован је од људи, јер је починио хибрис – желео је, наиме, човеку да дарује ватру. Писање је бол док ти орлови кљуцају утробу и померају органе. Писац је човек који тешко и с муком пише – то га чини писцем. Рекли су многи уметници и то да, ако писац планира да живи од свог писања, сачекаће га брза и сигурна смрт од глади. „Између уметника и друштва постоји, у малом, исти јаз који постоји између Божанства и света. Први антагонизам само је симбол другог“, сведочи Андрић у измаштаним разговорима с Гојом. Међутим, писац и његово дело постоје једино да би служили човечанству, у директној су зависности од друштва које их некад или узвисује, или немилосрдно одбацује. Смртоносан је живот, ал смрти одолева/ Једна страшна болест по мени ће се звати/ Много смо патили. И, ево, сад пева/ Припитомљени пакао. Нек срце не оклева/ Јер исто је певати и умирати/, чувени су стихови „Баладе охридским трубадурина“ Бранка Миљковића, песника кога је убила прејака реч. Болесник који одолева смрти? Шизофреник? Песник је можда само лудак који је избегао лудницу, његова патња је у томе што осећа много више него остали. Што га се тиче.

„Јер носиш очи у устима и видиш тек када проговориш“, а додала бих на ову Павићеву мисао – јер бесмисао из себе претвараш у смисао тек кад га ставиш на папир. Изгубљеном у шумама симбола, писцу није лако да нађе праве путање. Поставља се питање избора технике, стила, ангажованости, форме, које, ако им се поклони више пажње него што заслужују, прете удаљавањем од првобитне суштине, у чије се име и почело писати. Бројни књижевни манифести и програми могу само да изиграју оног писца који их је схватио исувише озбиљно и пожелело да им остане привржен и одан. Ограничења нема, осим оних која разграничавају поља свести у нама самима, а те нам границе никада неће бити познате, тако да је исто као да их и нема. Универзум у нама пружа бесконачан број могућности израза, низова речи, сплета апстрактних идеја дела. Писац је нашао начин да их уопшти, тако што ће их откинути из себе и сервирати свету. Гете у Фаусту вели:

Куражно зато! Све узорно дајте/па машту с њеним хировима свима/ страст, разум, осећања разиграјте/ ал' свуда нека и лудости има! Због непрестаних окршаја које писац изнова и изнова води са свешћу и савешћу, неопходна је храброст која ће га погурати низ литицу. Сигурна сам да писцу долазе ноћне море у представама од речи. Њихов највећи страх је да ће их убити прејака реч, да ће их

ОГЛЕДАЛО

неко жигосати том речју посред чела, или да ће, наглас изговорена, та реч бити као прочитана смртна пресуда. Смрт дише за вратом, али зашто се не привикнути на њено присуство, као на присуство пријатеља који ће корачати са тобом раме уз раме, цели живот. Писац није застао пред вратима где је чувар рекао: „Не смеш даље“, њега је занимало све оно за шта остаје ускраћен ако остане, заустављен забраном, пред вратима. Њега се тицало много више.

Тамара Ристић

Шеста београдска гимназија Београд

Ментор: проф. Радивоје Благојевић

THE PROMETHEAN MISSION

A long time ago, the walls of the Altamira cave were bare. However, something provoked the first man, hunter and nomad. An inner urge and a burning desire raised his hand and, with a light movement, he marked out the contours of strong bison figures. Had the art been living in the cave, independent of man, waiting to possess him and thereby remain in mankind, sprouting in each of the next generations? Or, perhaps, the man, one day, created the art as a product of development of his own consciousness which was born and derived from him. The answer is not as important as the fact that man and art live in an unbreakable symbiosis, from one beginning point in the past up to the moments which are passing by right now.

The one who creates has considered the laws which condition his creation many times over this long period. In the area where art buildings consist of words, there are as many studies, theories and postulates about the basic principles of writing, as there are writers. The opinions on what pressures a man (or relieves him of the pressure?) to engrave the flows of his thought into a white sheet of paper are different. The interpretations of techniques and ways of writing are numerous, and, finally, the beliefs regarding the purpose of what was written are different. Surely, the most interesting and most relevant are the explicit words of writers about the mentioned topic: "Each builds his own story according to his own inward needs, according to the measure of his inclinations, innate or acquired, according to his conceptions and to the power of his means of expression; each assumes the moral responsibility for his own story and each must be allowed to tell it freely" – says Andrić in his famous speech.

Therefore, the writer must not be an imitator, plagiarist or a liar. Still, the skill of writing is not reflected in the dexterity of filling a blank space by typing on a typewriter. Inner leavenings, known exclusively to a poetic individual, happen on the fields of his/her consciousness and knowledge and because of that attempts to adjust those processes to major authorities are fatal for the gist of the idea which was born in the artist. That does not mean that the writer should not expand his limits by reading various works with opposite opinions and topics; on the contrary – it is recommendable and important for him to be acquainted with colourful human experience. Opening new, for him undiscovered, fields, the writer regains consciousness and stands at positions of new perspectives which can enlarge his expressive skills and cause flurries of inspiration.

MIRROR

“Writers are desperate people and when they stop being desperate they stop being writers”, those are the words of Charles Bukowski which imply the Promethean mission of the writer. Condemned to pain and eternal torment, banished by the gods, he is isolated from the people, because he committed hubris – he wanted to offer fire to mankind. Writing is the pain while eagles peck your intestines and move your organs. The writer is a man who writes hard and with difficulty – that is what makes him a writer. Many artists also said that if a writer plans to live from his writing, a sure and quick death of starvation awaits him. “There is the same abyss between the artist and society as between God and the World. The first antagonism is merely a symbol of the second”, testifies Andrić in his imagined conversations with Goya. However, the writer and his work exist only to serve the mankind and they are directly dependent on the society which sometimes exalts them and sometimes ruthlessly discards them. Life is deadly, but to death resists/ One terrifying disease will be named after me/ We suffered too much: And, here, the tamed hell/ is singing now. Heart, do not hesitate/ To sing and to die is one and the same, are the famous verses of “Ballad for the Ohridtroubadours” by BrankoMiljković, the poet who was killed by a word. A sick man who resists death? Schizophrenic? The poet is maybe just a madman who evaded a mental hospital, his misery is there because he feels much more than others. Because he is concerned.

“Because you carry your eyes in your mouth and you see only when you talk”, and I would add to this a thought by MiloradPavić – because you turn the nonsense from yourself into sense only when you put it on paper. Lost in the woods of symbols, it is not easy for the writer to find the right path. The questions of choice of technique, style, engagement and form are raised and if they are given more attention than they deserve, they threaten to move us away from the primary gist in whose name the writing was started. Numerous literary manifestos and programs can only trick the writer who takes them too seriously and wishes to stay devoted and loyal to them. There are no limitations, except those which demarcate fields of consciousness in ourselves, but those borders will never be known to us, so it is as if they didn't exist. The universe in us gives us an infinite number of possible expressions, sequences of words, combinations of abstract ideas. The writer found a way to generalize them by ripping them off himself and serving them to the World. Goethe says in “Faust”:

*Be brave, and show them what you've got/ Have Fantasy with all her chorus, yes/ Mind, Reason, Passion, Tears, the lot/ But don't you leave out Foolishness!*What is necessary is courage which will push him down the cliff because of the continual clashes which the writer, over and over again, has with his consciousness and conscientiousness. I am sure that nightmares consisting of images of words come to the writer. Their biggest fear is that they will be killed by too powerful a word, that someone will

MIRROR

stigmatize them or that, when uttered out loud, the word will resemble a death sentence. Death is breathing down our neck, but why not get accustomed to its presence, like to a presence of a friend who will walk by your side throughout your life. The writer did not stop at the door where the guard said: "You must not go further", he was interested in everything which he remains deprived of if he stops at that door, halted by prohibition. He was concerned about much, much more.

Essay by **Tamara Ristic**
Sixth Belgrade Grammar School
Mentor: professor Radivoje Blagojevic

Translation by **Tamara Tasic**
Sixth Belgrade Grammar School
Mentor: professor Sandra Plazibat

НАТУРАЛИСТИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ У НОВЕЛИ ГИ ДЕ МОПАСАНА

Трећа најрада БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Новела „Два пријатеља“ читаоце осваја снажним мотивима пријатељства, ратног бесмисла и танане границе између живота и смрти. У њој се маестрално контрастирају две слике – на једној страни Мопасан погађа у суштину егзистенције натуралистичким приказом смрти, док на другој представља оно најхуманије у човеку – његову љубав према ближњем. Мопасанова новела минималистичке фабуле продубљена је психолошким мотивима. Писац приказује наизглед обичан и ни по чему посебан догађај – страдање цивила у рату, но сву пажњу читаоца привлаче двојица јунака, Соваж и Морисо, и искреност њиховог пријатељства.

Сам пут ка натурализму у књижевности био је тежак, постепен и крајње структуралан, уз освртање на сваки мотив који је морао бити јасно и природно приказан. Од идеалиста у романтизму, преко „очева“ реализма – Балзака и Толстоја, па до Золе који је у књижевност увео јунаке са друштвене маргине, ликови и теме су се мењали. Золин савременик, Ги де Мопасан увиђа књижевне и стилске везе као срж реализма и увођењем природног, јасног и неидеализованог у стваралаштво доводи сам реализам до свог врхунца – до натурализма. Реалисти етику и морал аритметички своде на средину збира друштвеног неморала, а натуралисти иду корак даље, пишући о времену рата и страдања, времену у којем се запостављају морални принципи Имануела Канта. Такође одбацују и било какав вид друштвеног утопизма донекле либералног Карла Маркса. Тако се ствара и нова слика света у којој рат окреће све кодексе, друштвене и моралне, и буди оно најниже у човеку, ствара пометњу у његовој души и мислима. Потреба за нормалним животом, за хармонијом, коју једино природа може да пружи, у таквим временима је најизраженија.

ОГЛЕДАЛО

Два пријатеља, Соваж и Морисо, жељни одмора од свакодневне несигурности, одлазе у природу. Задивљени њеним миром и хармонијом, они одмарају умове пецајући. Њима не треба много, жељни су „шаке зрака и мало беле јутарње росе”. Буте, уживају и пецају. Дуго се нису срели и решени су да пркосе окупираном Паризу и свему што их окружује. Тутњава топова који гађају са суседног брда њихова је реалност, у ствари – само један њен део. Мопасан једноставним дијалогом представља пацифистичке идеје двојице пријатеља. Они не мрзе Пруссе, они мрзе рат, или га се макар гаде. Морисо и Соваж нису национално острашћени. Тим детаљем Мопасан показује јасну разлику између превазиђених романтичарских националних и патриотских идеја и натуралистичког виђења пацифизма и гађења према рату.

Пријатељство Морисоа и Соважа осваја једноставношћу. Они се слажу у готово свему и о већини заједничких тема ћуте. Општу хармонију слике у којој двојица пријатеља уживају у природи ремети долазак Пруса. Хладни официр, симбол ратне свакодневнице, тражи од њих лозинку војске Француске, а не разуме да је пријатељи немају. Убеђује их, покушава да их заваља и придобије, али њихово пријатељство, а не патриотизам, јаче је од живота и они остају одлучни у намери да не издају један другог. Официр постројава војску, а они се мирно рукују. Стисак руку двојице пријатеља представља врхунац људскости, достојанства и преданости. Спремни су на смрт, али не и на гажење морала. Пруске команде, па тишина... Пуцањ и смрт. У тој се смрти и даљој официрској хладнокрвности огледа готово сав натурализам у делу. Животиња у телу човека осећа глад и наређује да му се припреме рибе које су упецали стрељани. Њихова су тела по његовој наредби бачена у реку. Мопасан једноставно и објективно даје опис два тела која падају. Делује донекле чак и иронично, у стилу фарсе, у стилу натурализма, та чињеница да им тела завршавају у реци којој су се дивили и која их је чудно повезала.

Мопасан смиреношћу јунака, њиховим уживањем и њиховом смрћу, осликава портрет једног пријатељства неоптерећеног догађајима, портрет грађанске одважности и херојске смрти. Но, тај портрет је уоквирен натурализмом, то пријатељство је једноставно, та одважност подсећа на Толкиновог Билбо Багинса, то херојство је без патриотизма и национализма. Два пријатеља воле мир, воле људе и воле живот, а презиру ратни хаос. Дубоко у свему томе крије се љубав према човеку уопште, готово бескрајни хуманизам. Мопасанов се доживљај света изнет у делу може препознати у речима Ернеста Хемингвеја. Смрт једног човека губитак је за све људе, јер смо сви делови целине, те да се не

ОГЛЕДАЛО

треба никада питати за ким звоне звона – она звоне за нама, за деловима човечанства. Задивљујуће је јак тај мотив пријатељства у новели „Два пријатеља“, оставља без даха. Њихова одважност показује да је пријатељство јаче и од смрти, веће од живота.

Лука Стојановић

Гимназија Лесковац

Ментор: проф. Владимир Мичић

БАЈКА О РЕЧИМА И ДЕЛИМА

Похвала БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Још од давнина, приче о људским Речима и Делима почеле су саме плести различите замке у које би се неретко хватала пажња. Надалеко чувени по својој разноликости и живописности, предели људског живота маме стварност што се око њих махнито мота. Над реком Мисли издиже се мост што одолева њеним наносима, но познатији по томе што повезује два потпуно различита предела, Речи и Дела. Горд у својој лепоти и снази, мост верно суделује у животу ових предела. Смењују се ту правилно ноћ и дан. Ноћ што посипа прашину сна, затим дан што непоколебиво диктира судбину предела и њихових становника. Често се на овом мосту сусретну бројни пролазници, којима се не зна број, а понекад ни име. Неки од њих су попут Одлучности, Несигурности, Жеље, Страхa и Могућности, својим утицајем и појавом, веома запажени. Ни не погледавши се, некада мирно пролазе једни крај других. Но у данима нервозе и немира, мост је сведок жарких сукоба и нетрпељивости непоустљивих пролазника.

Над овим пределима, у власти се смењују један од два владара, Разум или Срце. Одвајкада Речи и Дела тихо се гложе за пажњу и миље тренутног владара. Постепено, из ове борбе изродио се јаз, како међу владарима, тако и међу пределима. Чини се као да највише посла има Одлука, судија који у име Разума или Срца доноси пресуде завађеним странама. Чудни су токови Мисли, још чуднија та невидљива али осетна благонаклоност коју оба владара гаје према Речима. Јер, чешће човек каже, него покаже куда се разливају токови Мисли. Када су речи стекле предност и каквим се то триковима служе? Да ли је њихова привидна лакоћа успела подједнако заварати и поткупити оба владара? Или је то можда чин мудрог саветника оба владара, Савести? Није записано како нити кад су Разум и Срце склопили један од ретких договора те пристали делити истог саветника. Чувена по својој мудрости, Савест је пристала верно и непристрасно служити оба владара док јој судбина то омогућава.

Познато је да је Савест одувек више стрепела за Дела, но за Речи. Знала је да људи једни другима коренитије и теже суде на основу Дела него Речи. Због тога су Дела временом стекла ограничену слободу. Речи као да су увек некако лакше бивале заборављане. Стога

ОГЛЕДАЛО

чешће гомила набацаних Речи звечи и јечи у ушима, но што очи Дела виде. Та Дела пружи́ла би нову перспективу коју Речи вешто крију. Код људи су зато Дела добила на цени, али нешто је и даље недостајало да би се она у својој пуноћи остварила. Пuteви које плете слобода, често нису довољно дуги да би стигли до Дела. Пред крај, зафали само по који педаљ одлучности. Тим путевима, скитају шансе, које маме и Речи и Дела, покушавајући живот учинити шароликијим. Често чак ни Дела одобрена правноснажном пресудом Одлуке, и потписана Савешћу, не постигну жељени исход. Смештени у тамну комору Кривице, они представљају заједничку срамоту, како Разума тако и Срца. Праћена ветровима Једа, бујица Мисли крене се разливати човековим бићем. Немир тада као да се увуче чак и у кости. Сићушни механизми који покрећу људско биће најбоље раде уљуљкани дубином унутрашњег мира, зато човек не воли потресе.

На јави, под лупом гледано, сви људи покренути су сличним механизмима, чије точкиће често кочи Страх. Као највећа пошаст, Страх не бира плен, већ без реда и културе напада све. Чег ли се људи боје? Неизвесности исхода, сећања или можда других људи? Шта ако схватимо да смо у тамну комору Кривице и њен помоћни строј кајања протерали невине? Неизречене Речи и неучињена Дела које је на путу остварења ухватио и заробио Страх. За шта смо онда живели? Одлука би више требала пратити Храброст, не Неизвесност. Сваки људски удах садржи несагледивост судбине и будућности што време носи. У обзорију сећања прошараном пролазношћу, обриси Дела су ти који се јасније памте од мириса Речи што брзо исхлапе.

И док време расипно одбројава подеоке на сату, људски живот у бегу од краја, у наручју штити драгоценост. Мозаик сачињен је од крхотина пронађених на путу којим је човек бежао од времена и заорава. Управо ту бајка о Речима и Делима нашла је своје уточиште до данас. Чекајући будућност да открије своје тајне, Речи и Дела живе окупани сунцем различитости. Гладна слободе, а потпомогнута савезником Правде, Дела се и даље истрајно боре за премац Слободе.

Лара Гргинчевић

Гимназија Јован Јовановић Змај, Нови Сад
Ментор: проф. Александар Турукало

**ЖРТВА
СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈЕ
И МАТЕМАТИЧКЕ
СПОСОБНОСТИ
ДЕЛОВАЊА –
ДАНАШЊИ ЧОВЕК ЈЕ БЕЗ
СВОЈСТВА, ОДНОСНО
МАШИНА КОЈА ЗАРАЂУЈЕ**

Похвала БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Данашњи људи напуштају удобне мајчине утробе већ обучени у радничка одећа. Од малих ногу све је одређено – ићи у вртић, ићи у школу, одабрати занимање – нешто на шта ћемо уперити читав интелектуални дар и снагу, нешто чиме ћемо се бавити читавог живота. Као заморци заробљени у кавезу, МИ трчећи окрећемо то чак система, несвесни овог сизифовског посла.

Донедавно, МИ смо наводили магарце да НАС опслужују теглећи НАШ товар километрима, мамећи их свежом, крупном, сочном шаргарепом, постављеном тик испред њихових ограничених њушки. Недостижно! Ово је доба магарећих људи. НАША шаргарепа је љубав према НАМА самима. Јурећи за наметнутим идеалима у циљу самоостварења, задовољства самим собом и љубави, МИ заправо само арчимо у корист система. Осећамо се као да корачамо уском козјом стазицом где би се једним скретањем са пута МИ стромекнули у суноврат. Опустање није опција! Заправо, НАШ ум нема ни времена ни простора да мисли ван наметнутих оквира и брига.

Захтеви система све НАС топе у једноличну воштану масу, коју изливају и калупе у једнонаменске свеће, док оне што штрче из модле ножем немилосрдно одстрањују као бескорисне отпатке и бацају. Те

ОГЛЕДАЛО

свеће својом светлошћу и животном снагом греју систем, изгарајући за њега, и полако се смањују и разливају док коначно своје животе не заврше у прашкастом пепелу. Живимо у илузији слободе, док једини слободни избор који НАМ се пружа јесте начин на који желимо да будемо јахани. Живимо од обавезе до обавезе – чим одведемо јахача на одредиште и наизглед заслужимо преко потребан одмор, одмах бивамо оседлани, упрегнути и на грбачу НАМ се навали нови јахач који НАС тера на ново путовање, обећавајући благостање и коначно одмор и спокој, који никако не долазе. Има ли овој агонији уопште краја? Ако га има, где је? Ако нема, која јој је онда сврха? Немогуће је да се овако мора. Сигурно постоји начин којим се може скршити рутина и живети ван формираног уређења!

Међутим, као што коза која скрене са стазе пада у провалију и гине, као што јагње које одбегне из крда прождиру дивље звери, као што пупољак који је на крају високо постављене гране, издвојен од свих осталих, нема никакве шансе да се развије у плод, већ бива смежуран и вене; тако и човек ван друштва постаје вук самотњак чији живот нема смисла и који се скончава скапавањем од глади, тамо где га нико не жали и где га нико не памти.

НАШ живот је непрестана и немилосрдна борба, пре свега са НАМА самима, а тек онда са другима. Уколико човек одустане од обавеза и покуша да живи лагодно, на свом путу ходаће само равницом, без икаквих брда. Када је пред НАМА брдо, МИ се уз њега уз напоре пењемо да бисмо видели шта је иза њега и то НАС покреће. А човек који иде равницом већ види све испред себе. Зашто би уопште наставио да хода ако ништа ново неће успети да пронађе? Зато и коначно стаје и стагнира, духовно мртав. Систем НАМ даје оно што је човеку за живот битније од хране и воде – наду. Наду, из које све остало проистиче. Наду, која нас тера да идемо даље. Наду, која не умире поседња, него не умире никада!

Систем је због МЕНЕ јачи, а ЈА сам због система жив!

**Филип Весовић, Данијел Ђорђевић,
Филип Ковачевић и Катарина Цимеша**

Математичка гимназија Београд
Ментор: проф. Радивоје Благојевић

ИГРА

Похвала БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Има ли лепшег питања за дете од: „Хоћеш ли да се играмо?“ Верујем да је свакога од нас највише радовало питање: „Хоћеш ли да се играмо?“ И играли смо се, уживали у трави, песку, слагали лево коцкице, бојили, цртали по зидовима, правили колачиће од невероватних састојака, постајали лекари, учитељи, освајачи, неимари. Заиста смо се играли. Позвани смо да будемо као деца, јер је таквих Царство небеско. А царство, и небеско и земаљско, припада човеку који постаје најближи себи када постигне онакву озбиљност коју има дете док се игра. Када сте последњи пут добили овакву невероватну понуду? Када вас је неко, заиста, позвао да се играте? Кажем заправо, оно право, без рачунара и без рачуна. Да нисмо заборавили да се играмо? Не, нисмо, јер када престане да се игра, човек је мртав. Сада се само играмо другачије.

Играјући се, лечили смо, учили, освајали, што и данас чинимо постајући неимари свог и туђих живота. Играјући се усвајамо правила, стичемо навике, градимо ставове. Е, правила, правила! Знамо да без њих не може. Заиста, без њих не би имала смисла ни игра, ни живот, а рекох – без игре се не може. Човек игра одувек, пре точка, пре ватре, пре речи човек је играо. Уз обредне игре, обредне плесове образовали су се народи, развијали и учили. Наши прапреси су уживали и препуштали се игри – плесу. Уживамо и данас. Уживаће и потомци, ако не забораве на препуштање и уживање.

Најважнији тренуци живота везани су за игру. Рођење, одрастање, освајање – спортско, ратно и љубавно, прославе, параде, одавање почasti. И све уз плес, и све кроз игру. Када нас је мајка Грчка заљуљала у колевци из које смо се разасули у најразличитијим правцима, у руке нам је дала и светлост – бакљу – ватру. Ми, данас, без обзира на све разлике, верске, расне, родне, без обзира на све, ту ватру и њен дух преносимо славећи и прошлост и будућност кроз игру, ону највећу, олимпијску. Кругови континената су спојени, играмо укорак, стварајући своје магичне кругове, увежбавајући корак, хватајући ритам, стварајући мелодију. Мој корак, моја игра обележиће још нечији живот, па ће он постати незамислив без њих. Тек тада и мој живот постаје смислен, јер постаје множина. Хоризонтално и вертикално. Само да не заборавимо праву сврху наше игре,

ОГЛЕДАЛО

циљ – успињање вертикалом спаса. Циљ – бити предан ономе што радимо, играти се и волети, поштовати кругове, чак и олимпијске.

„Коло младо, коло ново,

Нове клице, стара нада,

Ново цвеће, стабла стара,

Душе чисте, срца млада,

Наследници светог жара“ – каже песма.

„Где ја стадох, ти продужи“. Да се коло не прекине, оно наше „виловито, плаховито“, оно у коме играју делије. Оно наше које не ограничава, не заборавља, већ шири и пружа могућности. Само тако имамо могућност да проширимо видике, да научимо неког, а истовремено будемо ученици. Да се угледамо и служимо за углед. Само ако играмо, само ако се играмо. Само да игра не постане такмичење и не уништи све оно лепо, дуго грађено, небројеним корацима и рукама одиграно, остварено. У игру живота неискварену, чисту и чаробну, треба привући што више људи. Наравно и оне који су заборавили, пружити им руку да се присете корака. И плес може да почне. Заправо да се настави. Јер да смо престали да се играмо, престали бисмо и да постојимо, а пламен би се угасио. Игра распирује унутрашњу светлост која нам је неопходна као и сунчева. Једино обасјани светлошћу, можемо да волимо и да се играмо ради игре, не само због игре, да се заиграмо корако по корак или укорак.

Хајде да се играмо, доигравамо, разигравамо, заигравамо, оплетемо, расплетемо, накитимо, развеземо, осунчамо.

Хоћете ли да се играмо?

Милена Гачић

ТППШ „Депот Ђурађ“ Смедерево

Ментор: проф. Оливера Ђерић

ЦРНИ БИВО У СРЦУ

Похвала БЕОГРАДСКОГ ОГЛЕДАЊА

Понекад, у налетима беса који ме заробе, не размишљам исправно. У стању сам да се само дерем на све особе са којима се сусретнем тог дана; не бирам речи. Саме излазе из мене речи увреде које људе опеку, за које никада не бих помислила да би могле да буду изречене. То око мене изазива убрзано рушење досадашњег позитивног мишљења о мојој личности и потребно ми је много више времена да саградим и поново подигнем порушено.

Када допустим да ме бес и мржња обузму, претварам се у нешто што нисам. Радим управо оно што осуђујем код осталих, као да постајем све оно што је за мене најгоре. Доносим исхитрене одлуке, уопште не размишљајући о последицама које вуку за собом. Грешке правим једну за другом, њихов број се повећава, а требало би да их буде све мање. Најгоре од свега, те грешке иду преко недужних људи; мени најближих.

Постоји нека скривена злоба у мени која у том тренутку исплива на површину и попут огромног таласа потопаи све моје квалитете и врлине. Води ме једносмерним путем, таквом брзином да не могу да јој се одупрем.

На том путу растерам све људе и удаљим се од свега; останем сама. Намерно повредим и кажем оно што не желим, што не осећам. Тешко ми је да видим реалност и прихватим помоћ и труд осталих људи којима је стало до мене. Желим свима да наудим и повредим их што је више могуће. Нисам ни свесна шта су моја дела учинила.

А онда, једнога дана, када прогледам из тог слепила, угледам људе који су повређени до сржи. Видим људе који су изгубили вољу и снагу да нешто уложе у мене; људе који су изгубили скоро сву наду. Истог момента схватим да се око мене налази мање људи и доброте. Онда наступа кајање које ме изједа више од мржње и злобе које су ме претходно запоселе.

На крају, данима и ноћима, мучи ме само једно питање. Да ли је морало да буде тако и да ли је све ово вредно изгубљених људи? А онда она црна страна у мени тражи оправдање за себе. Нађем тако речи Душка Радовића: „Да ли би људи могли бити

ОГЛЕДАЛО

бољи? Могли би, али нико неће први да почне. Сви имају лоша искуства. Нисмо ли се мало пута заклињали да ћемо бити бољи? И неки стварно постану бољи, па испадају наивни. Јер су они други – постали још гори.“

Ивана Џаврић

Економска школа „Нада Димић“ Земун

Ментор: проф. Снежана Обрадовић

СЈАЈ И БОГАТСТВО У МОЈИМ ОЧИМА

Нађете се, онако одједном, усред центра највећег богатства и луксуза. Сваки детаљ скоро да вам заслепљује очи својим сјајем. Импресионира вас раскош. Питате се – да ли је ово заиста нечији живот? За вас је свакако само сан.

Пружате поглед са видиковца. Иза вас палата. Испред вас мрачно небо које не сија ни од звезда већ више од светала Монте Карла и Монака. Сама места као да су усијана, стичете утисак да горе. Усред тог пламена живе се животи богатства и славе. Спустите поглед само на све те јахте, никад испловиле из луке. Љубавна гнезда, легла журки и лудила. Бесна кола за нас не представљају ни обична возила, већ свемирске бродове. Јуре у највећој журби. Мислили бисте да негде гори, а вероватно је заправо још нека журка или просто приказивање свег богатства. Господа ходају улицом у најскупљим оделима, за руку воде даме на високим потпетицама у скупим тоалетама. И ми, у потпуности нормално одевени за наше критеријуме делујемо као просјаци.

Зачуђено гледам у тај град – дом и срце коцке, рај за авантуристе тог типа, а за мене само представу света у коме никад не бих волела да живим. Посматрајући све те бесне типове у колима, плашите се да их дотакнете и најнежнијим погледом, могао би да их увреди, а не желим да знам како би се то завршило. Неки глупи осећај, као да стојим пред злим боговима који могу да ми суде. А због чега? Због њиховог богатства које ја нећу поседовати ни у милионитом делу за цео свој живот. Колико импресивно место – толико негативне енергије.

Пружила ми се предивна могућност да посетим такав град и импресионирана сам свиме што сам видела, али ми је још драже што сам схватила да ме толико богатство не би учинило срећном и да већ имам све што ми је потребно.

Мила Стаменовић
Гимназија Пирот
Мрнтор: проф. Јасмина Манић

РЕЛИГИЈЕ И ИЗГРАДЊА МИРА

Религија представља облик друштвене свијести у коме се природне и друштвене силе приказују као натприродне, независне од човјека, природе и историје. На свијету постоји око четири хиљаде тристо религија, а од тога 75% свјетске популације практикује једну од најраширенијих религија на свијету: будизам, кршћанство, хиндуизам, ислам и јудаизам. Религија у савременом друштву представља табу тему. Кроз историју религија је користила да се људи подигну на највеће степене хуманости али и да се у Божије име чине страшни злочини. Религија никада није била узрок мржње, сукоба и ратова, ратови се воде само ради економске користи. Све религије на свијету проповиједају правду, мир, суосјећање, љубав, опрост као и друге бројне вриједности које су неспојиве са идејама рата. Сукоби и ратови не ријешавају проблеме, већ повећавају постојеће сукобе и стварају жаришта нових ратова.

Мир је стање у коме нема сукоба, односно рата а поред одсуства рата може представљати социјално, лично и друштвено благостање. У БиХ четири најзаступљеније религије су: католичанство, православље, ислам (сунизам) и јудаизам.

Ислам представља једну од најраширенијих религија свијета. На арапском језику значи „преданост вољи Бога и рад на миру“. Арапска ријеч за мир је „селама“. Када муслимани позивају једни друге на мир кажу: „Ес-селамау алејкум“, што значи „Нека је мир с вама“. Прави муслиман је стога онај који је посвећен Божијој вољи и својим дјеловањем раде за мир. Кур'ан који представља свету књигу Ислама уједно и објаву Божијих ријечи човјечанству, каже:

„Ако неко убије некога који није убио никога или онога који неред не чини као да је све људе поубијао. Ако неко буде узрок да се нечији живот сачува као да је свим људима живот сачувао.“ (Ел Маиде: 32)

Са становишта Библије, мир представља унутарње задовољство сваког појединца. Библија, која представља збирку текстова коју жидови и кршћани сматрају светима, каже:

„Благо миротворцима, они ће се синовима Божијим зват“ (Мт 5, 9).

Мир влада тамо гдје се поштује слобода другог. Само унутарње слободан човјек може уживати у миру, јер он већ живи у његовом срцу. У кршћанству постоји 10 Божијих заповјести, седам се односи на човјеков однос према другима, што значи да је човјек створен

ОГЛЕДАЛО

да стиче нова пријатељства, да воли и да буде вољен, чини добра дјела, не шири мржњу и бори се за мир. Познати бискуп и пјесник Мијо Шкворц је рекао: „Миротворци воде рат против рата“. Ријеч мир је широк појам који може представљати раздобље без ратова, несебичан чин љубави, спокој, хармонију, стање без конфликта, присуство правде. Све је то мир.

Са становишта Торе, јеврејског светог текста који се још назива и Тонах, настојање да се мир сачува кључни је принцип на коме почива јеврејско право. Јеврејско право не подржава ниједан облик насиља осим онога за чување властитог живота. Тора се састоји из пет Мојсијевих књига и још се зове петокњижје. Тора, као свети текст утемељен на вриједностима мира, каже:

„Зла се клони, чини добро, тражи мир, иди за њим“. (Псалам 34)

Поздрав који користе Јевреји зове се „Шалом алејх“, што значи „Мир с Вама“. Сам поздрав „Шалом“, којег користе и жидови и кршћани је синоним за „Селам“ којег користе муслимани, то значи мир.

Изградња мира представља трајан процес обликовања друштвених односа. Нелсон Мандела је рекао: „Није довољно само говорити о миру, човјек мора вјеровати у њега. Није довољно само вјеровати у њега, човјек мора радити за њега“. Религија има врло важну улогу у друштву и може да буде битан чинилац у помирењу, опросту и ненасиљу.

Заједничким снагама кроз међурелигијске дијалогe и едукацију грађана можемо урадити много на изградњи мира. Религија може помоћи промовирању суживота у конфликтним друштвеним заједницама и друштву.

Свим људима добре воље у чијим срцима владају љубав и мир. Свако добро!

Амина Машић

Мјешовита средња школа Кладањ
Ментор: проф. Санела Златаревић

У ИМЕ ОЦА И СИНА И СВЕТОГ ДУХА!

Драга браћо и сестре, прошле седмице, у недјељу праштања, Господ нам јасно и недвосмислено говори да не можемо ништа Богоугодно чинити, ако првенствено не опростимо другом. Неусиљен и природан однос захтијева од нас да изађемо из себе и дамо простора другоме, да надиђемо свој его који је у овом времену нарочито присутан и који тако често бива главна препрека за сусрет са Д/другим.

Данас већ, на крају прве седмице поста, закорачили смо на пут који води у загрљај Христу, догађају који даје смисао цјелокупном животу нашем, идемо у сусрет Васкрсењу Христовом. Али већ првих дана Часног поста, усљед дугих богослужења, умртвљивања тијела и наглашенијег физичког напора, видимо да тај пут није нимало лак, јер треба да знамо да злато постаје златом тек онда када прође кроз огањ и да је море најмирније и најчистије послије буре.

Такве буре су биле присутне у свим временима, а нарочито онда када се тек формирало учење Свете Цркве. Тако ова недјеља није посвећена само побједи Православља над иконоборством, већ означава побједу истине, правде, саме Цркве над свим претходним погрешним учењима и јересима, јер као што тама ишчезава при првим призрацима свјетлости, тако и тама гнусног јеретичког учења ишчезава при појави свјетлости Христовог учења, које просвјетује све и свакога. Велика је цијена која је плаћена да би Православље остало чисто и неокрњено, то је ни мање ни више – крв мученичка. Ето колико је скупо плаћено очување вјере Православне!

Требамо се онда истински запитати, да ли ћемо бити достојни наших предака, ако будемо мање обазриви, мање будни и мање спремни да у сваком моменту бранимо Православље од лукавих напада сатанских. Свједоци смо данас изокретања система вриједности у неке „квазивриједности“, потрага спасења у мртвим и трулежним стварима, а не у Богу Живоме. И заиста, све што је мање од Бога није човјека вриједно, јер је управо Бог тај који је мјерило свих ствари, и Он нам показује да човјеку није мјесто у трулежности, већ на Престолу славе Божије, да вјечно гледа лице Његово на шта је и назначен.

Али, како историја није завршена, тако ни борба не престаје, борба за живу икону Живога Бога – Човјека. Ђаво, лукаво, сада на другачији начин, покушава да обесмисли човјека, да унизи достојанство његово које му је Бог даровао, управо кроз извитоперен начин постојања. Упркос томе и данашњи примјер из Јеванђеља

ОГЛЕДАЛО

нам говори како је могуће Бога видјети једино ако имамо просто и чисто срце, непомућен разум и очи које гледају далеко иза завјесе трулежности у ону Божанску реалност. Такав је и Натанаило, који се није погордио Христовом похвалом о његовом исправном животу, већ истински жели да зна суштину, откуда то њега Христос зна какав је он? А Бог Свезнајући, будући познавалац и најтананијих мисли срца нашег, одговара му да га је видио под смоквом, и усљед тога Натанаило, не тражећи ништа више као доказ, исповједа Христа као Сина Божијег. Тако нека би и нама Бог дао да очистимо срца наша од бура овоземаљских, да скинемо повезе са очију и прогледамо очима духовним, и да постанемо достојни насљедници предака наших и златни свјетилници Цркве Христове. Амин.

Његош Вујадиновић

Богословија Светог Петра
Дабробосанског, Фоча
Ментор: проф. Неђо Никачевић

„ОБЛАК У ПАНТАЛОНАМА” ВЛАДИМИРА МАЈАКОВСКОГ

Сваки уметник је много више од једног наизглед обичног човека. Уметник је више душа него тело, а ум му је непрегледан свемир, још увек неистражен свет који нико никада неће моћи тачно да опише.

Зашто човек постане песник? Заправо, право питање би било: како се постаје песник? Може ли песник уопште да се постане... или се песник рађа? Видите, када сам ја рођен тог врелог деветнаестог јула 1893. на трен сам зауставио време. Једноставно, морао сам. Не питајте ме зашто. Глупог ли питања... па не може звезда тек тако ниоткуда да се створи и остане непримећена. Измамио сам пар минута да средим наред који сам направио... да одувам прашину и штрас својим плачем (то је заправо било брзинско метење просторије, али то нико не мора да зна). Од тада водим „нормалан“ живот, онолико колико ми моје небеско порекло дозвољава.

Неки су ме називали надменим, уображеним медиокритетом. За друге сам само био чудака или просечна будала. Није ме дотицало. Ја знам ко сам. Често разговарам са својим ЈА или га одведем на чај. За своје ЈА бих рекао да је особено, ретко као појава, личност само за себе. Младић бунтовне и динамичне природе. Отворен у наступима и расправама. До скоро сам мислио да је сасвим лепо живети такав лагодан живот, ван режима, слободно. Без ограничења. Тако смо ја и моје ЈА изјели халапљиво много времена, као дете које проси топлу слану кифлу кад му је коначно уделе.

... Било је то у Одеси. Говорио сам своје стихове а доле у публици пажљиво си ме слушала ти. Упијала си моје речи и очи су почеле да ти сјаје као звездано небо усред лета. Од свих жена које сам могао да имам, ја сам се одлучио за тебе. Препознао сам у теби нешто анђеоско, ванвременско, нежно и крхко. Била си моја шољица за кафу од најсукплег порцелана. Била си орхидеја у пољу маслачака. Била си мирис кише. Цвркул птица. Лупкање кишних капи по мом прозору.

И баш ти, о, Марија, изазвала си највећу кишу од које моје срце није могло да се склони. Јадно и гологлаво стајало је и кисло, смр-

ОГЛЕДАЛО

завало се све док то није престало. Зар си морала то да ми урадиш? Зар си морала да украдеш део мене и да га заувек однесеш? Макар да си га сачувала. Ти си га бацила! Ниси га чак ни достојно сахранила. О, Марија, дивна моја Марија, зашто си морала да га послушаш? Зар слушаш ту јадну гамад која не зна шта је живот? Они су ти због којих свет нестаје. Они не разумеју, они мене терају да мењам своја нахођења јер се, забога, не уклапају у њихову естетику. Па и јесам. Јесам тринаести апостол. Великомученик! И треба да ми подигну највећу богомољу на овом безвредном свету и да ме славе и светкују.

Ја сам те чекао, Марија, сећам се, био је децембар. Мрзео сам те, проклињао у самртном бунилу. Ти си њега послушала. Да ли си срећнија сада када знаш да си изабрала тиранина преко витеза? Срами се. Ниси ме била вредна. Знао сам да ти мислиш да си недокучива, нестварна. Једна у милион. Али ти си иста као и све. Ти си коров, ти си ватра, исцепано писмо које је требало да се пошаље.

А мојој мајци хвала, а и сестрама такође. То сам само желео да истакнем. Сада, свуда где је бол, ја сам цео.

Ја сам месија новог времена! Нове вере, поретка, живота и морала! Масо, пробуди се! Не трпи више лажне добротинеће. Не слушај и не читај цвркул лажних славуја. Бори се за своје ЈА. Не прави му живот несношљивим. Кренимо заједно, с оружјем или без њега, против силника, зеленаша и бесмислица. Један камен у главу говори много више од једне шаке у џепу.

Нисте ме угасили. Моја звезда још увек сија.

Васиона спава положивши шапу с крпељима звезда под огромно ухо...

Јована Стефановић

Девета гимназија
„Михаило Петровић Алас“ Београд
Ментор: проф. Драгана Петровић

ОСРЕДЊИ

Почетак деветнаестог века, Наполеон Бонапарта говори : „Свако ко размишља је мој непријатељ!“ На његове речи маса одушевљено виче: „Салве рекс! – Живео краљ!“

Као што су викали и претходном и сваком краљу у историји човечанства. Вероватно људи који нису размишљали. Присутни, али хипнотисани. Одличан материјал за обликовање: просечни, безлични, неоригинални. Лицемери који можда не размишљају, али увек имају своје мишљење које гласи: „Тако је“.

Постављам питање: Какав је то човек који се у сваки калуп уклапа?

То је човек који не припада ниједној партији. Да разјасним одмах, не мислим на политичке. Мислим на животне. Мислим на принципе! Мислим на оно што зову став!

То је, дакле, човек који није научен да мисли својом главом. Онда је он, тако празан и неаутентичан, отишао на неку пијацу и покупио тамо неке моделе понашања које је затекао. У том тренутку, постао је п р о с е ч а н, али прихваћен!

Сада лепо, са својим пријатељима са пијаце, пије чај у пет. Живо говори о томе, ако је женски примерак, како су од ћеркиног пунолетства направили свадбу, па гости јадни нису могли да стану у пола закупуљеног хотела. Омиљена књига јој је највероватније: „Исповести из Харема“. Ког год старосног доба била, она воли све што воле млади.

Ако је мушки примерак у питању, можда ће чај бити од шљива, али то ништа не мења. Он ће једнако говорити о бесмислним и испразним темама.

Све је то, међутим, врло једноставно. Психолози, педагози, језички стручњаци, сви објашњавају да у последње време, кад људи проговоре, труде се да не кажу ништа. Онда фино и то ништа кажу на енглеском! Па крену: маркетинг, кетеринг, менаџер, кежуал, тренд, шопинг, стајлинг, фетиш, финиш. Из шупљега у празно, па испочетка.

У нашој земљи под хитно би требало увести порез на сваку изговорену глупост, држава не би знала шта да ради с новцем.

Наплаћао би се овај наш човек. Проблем лежи у томе што он уопште и није човек. Он на раменима, уместо главе, има телевизор. Он размишља идеологијом јутарњег програма. То није човек, то је марионета!

ОГЛЕДАЛО

Данте ове људе проналази у предворју пакла. Толико су јадни, празни, да за њих ни у паклу места није било. Нису имали своје ја, нису имали свој облик, „нит смрде, нит миришу“ њихова је једина карактеристика.

Знате, овде код нас, кад год нешто истински значајно треба да се реализује, да се каже, покаже, људи се обавезно воде оним: „А што он то не уради?“ или оно познато „Сви то виде, свима је јасно, само ја да кажем гласно?!“

И ту смо где смо! Човеку је лакше да ћути и стоји негде на средини средине. Зато што се боји.

Кад би имао свој став, искакао би из масе и сигурно би се нашао неко ко би га осудио. Пронашли би му рупе и грешке, замерали, изругали. Засметао би неком, неком ко ће му можда некад бити потребан. Створио би себи непријатеља.

Непријатељ је, дакле, поуздан знак да нисмо безлични.

Френклин Рузвелт каже: „Тражим од вас да ми судите по непријатељима које сам стекао.“

Ја, међутим, тражим од вас да ми пружите перспективу и здраву будућност! Да се не кријете као мишеви и не дозволите да ваше ћутање буде нечија моћ! Да не будете инертни, да таласате. Зато што смо ми људи, а не телевизори. Зато смо ми људи, не дрвеће. Зато, хајде да не будемо осредњи и да не вичемо „Салве рекс“, јер нисмо се зато ни родили!

Лидија Марковић

Гимназија „Бора Станковић“ Врање

Ментор: проф. Тања Русимовић

ИГРА СЕ ИГРА САМО ЈЕДНОМ

Ко смо ми заправо? Да ли је свака особа посебна галаксија у овом Космосу црнила? Да ли долази до њихових судара, варничења, одбијања, хемијских реакција или смо постали празни и мртви? Јесмо ли и даље мађионичари који замишљеним штаповима кроје ову непознаницу, звану живот?

Толико је питања, клизе, долазе једно за другим, а одговори се у њима самима крију.

Дете зна највише, најближе је савршенству. Оно поставља најбоља питања, али нисмо довољно паметни да продremo у срж, да саслушамо, а камоли одговоримо тачно, јер не знамо. Маглина овог суморног времена све више се обавија око нас, како одмичемо кроз живот. Стиска, гуши.

Овај свет квари сваки нови живот. Живот, настао у потпуном савршенству, сам по себи представља чудо. Полако, то ново створење, отварајући своје ситне очи, кроз свако: „Ти то не можеш! Не ради то, то није за тебе!“, клоне духом. Ко смо ми, да уништавамо савршенство? Али, ко смо ми и да учинимо промене? И наши родитељи су нас тако учили, да нешто не можемо, иако смо мислили у почетку да нам је небо граница. Другачије не умемо, тако су нас учили, тако ми учимо нашу децу. Каква је то суморна лаж, обмана! Човек може све, има квалитете генија, само ако верује у себе.

Реј Бредбери је рекао: „Прво скочите са литице и направите крила док падате“.

Човек је имао крила. Сам их је одсекао. А ми, држећи конце своје среће и судбине у рукама, сечемо једно по једно перо, годину по годину, бацамо, уништавамо. То је неодговорна људска природа. Памет је у онога што сакривених крила чека свој тренутак, да се вине у висине, далеко од свих људских мана.

Ово јесте апел, али за кога? Ко има уши, довољно наћуљене, да чује ову поруку? Људи, не одсецајте себи крила! Она нас дижу на високе фреквенције, тамо где људска сујета, мржња и љубомора не могу да продру.

Полетимо сада! Прошлост је прошла, не може се повратити, а будућност, она је превише неизвесна. Постоји само овај тренутак и наша одлука – како ћемо га искористити. Не постоји ретроспектива, не можемо вратити филм у глави, нема магичних времеплова. Али није ли то чар живота? Та пролазност, вечито

ОГЛЕДАЛО

узбуђење и неизвесност нешто је што мотивише и даје снагу за следећу борбу.

Највећа људска грешка је прихватање улога које нам друштво намеће. Треба изградити себе, сваки детаљ, остављати трага сваким кораком, створити идентитет који плени пажњу јавности. Када се унесе драматичност у јавне наступе и дела, моћ расте и човек изгледа као да поседује невероватну снагу и величину.

Будимо то што јесмо, шта год то било. Бићемо најсрећније особе, а поштоваће нас више. Балтавар Грасијан је рекао: „Истина се углавном види, а ретко кад чује“.

Зато, молим, избаците нас из овог воза, који јури у све већу провалију, све црњу и црњу. Он нам не допушта да видимо инспиративне хоризонте, удахнемо ваздух природе, уживамо у поветарцу. Ми само гледамо право, у правцу кретања воза, тако је сигурније, а не примећујемо да је он одавно искочио из својих шина.

Ову игру, звану живот, играмо само једном, а највећа штета је што већина људи прихвати да је одигра у просечности.

Немојмо протраћити (једну) шансу за величанственост.

Андреа Аничћ

Шеста београдска гимназија Београд

Ментор: проф. Радивоје Благојевић

AMBICIOZNI NARCIS

Prve naznake konzumerizma se javljaju u Holandiji u 17. veku. Trgovina začinima bogati ovu malu zemlju i Holanđanina čini strašno moćnim čovekom i merkantilistom. Takvim ostaje i posle Napoleonovih agresija koje nakratko pripajaju Holandiju francuskoj imperiji. Ovaj narod je služio kao svojevrsno proročanstvo današnjeg ubrzanog vremena i njegovih neumornih ljudi, a i među prvima se latio industrijske revolucije.

Postoji izreka da svaka medalja ima dve strane i ona se može u potpunosti primeniti na kapitalizam i društveni napredak koji je doneo. Svako kritičko mišljenje i kritika modernog društva i industrijskog sistema koja zanemaruje napredak koji se pojavio sa ovim sistemom je potekla od iracionalnog romantizma. Takođe, ne možemo a da se ne zapitamo sa kojim ciljem se ta osuda vrši? Da li kritičari kapitalizma žele društvu napredak ili se sami plaše istog?

Kako bismo mogli realno da sagledamo dilemu koja stoji pred nama, moramo izneti sve činjenice i detaljno ih analizirati. Takođe se moramo truditi da sve subjektivnosti i predrasude ostavimo po strani. Pojavom kapitalizma i ukidanjem feudalizma, šanse za napredak i zaradu se izjednačavaju. Tradicionalne norme koje je nametalo društvo i crkva se polako ruše, a pojedinac dobija priliku da sudbinu uzme u svoje ruke. Ljudi su sada više motivisani, jer ih njihova sebična priroda i želja za ličnim profitom i napretkom gura napred.

Jedina konstanta i pravilo su da ćeš stići onoliko daleko koliko te sopstvena odlučnost, istrajnost i marljivost dovedu. Čovek se osamostalio. Sve je manje robovao prirodi, ali je postao zatočenik proizvodnje i kapitala. Sudbina pojedinca i njegovo ekonomsko stanje su sada postali platno po kome sam slika. Za razliku od njegovog pretka, feudalizma, gde je ekonomski status bio utvrđen još pre nečijeg rođenja, kapitalizam barem prividno svima daje jednake šanse. Ovo je jedna, pozitivna, strana promena koje su donele nove ekonomske struje. Ali neophodno je sagledati i one manje bajkovite. Individualizam koji je jedno od glavnih karakteristika kapitalizma dovodi do izolacije i otuđivanja ljudi. Oni postaju opsednuti ličnom dobiti i vrlo često zanemaruju moralna načela zarad sticanja iste. Ljudi su postali robovi ciljeva koji su samo prividno njihovi sopstveni. Ljudsko biće tako gušeno svim tim ličnim i emocionalnim potrebama nema prostora za rast. Ono biva preplavljeno proizvodnjom i materijalnim vrednostima koje su mu nametnute.

Iako bi bežanje od istih i njihovo poricanje značilo veću slobodu za čovekovu dušu, to on ne može da uradi jer se mora prilagoditi i njima povinovati kako bi opstao. Sada možemo primetiti da je čovečanstvo dobilo jedan vid slobode ali izgubilo drugi. Na pojedincu je da presudi da li je ova žrtva bila vredna. Stavovi se razlikuju i u skladu s tim ljudi podržavaju ili osuđuju društvo u kome danas živimo. Kapitalizam je začet odavno, ali mnogi tvrde da baš u današnje vreme dostiže procvat. Ljudi sude svestranost i njihov duh biva suzbijen kako bi se što bolje prilagodili i opstali. Specijalizuju se samo za jedno zanimanje, kako bi bili sigurni da će biti kompetentni i sebi i svom potomstvu osigurati blagostanje i budućnost.

Specijalizacija je takođe odavno osuđivana kao neophodno zlo, jer pod lupu dovodi već poznati trn – gubitak čoveka kao ljudsko, moralno biće i njegovu zavisnost od novca. Razmišlja kako će doći do novca i da li će imati dovoljno. Nije svačije „dovoljno“ jednako – veća želja i gramzivost pohlepnog čoveka puštaju ga da plovi unosnijim i opasnijim vodama od onih kojima brodi skroman. Danas se uspeh meri novcem i onog koji može da potroši više, nazivamo uspešnijim. Treba da se zapitamo zbog čega se on smatra takvim – zbog proizvodnje bogatstva? Kao da čovek teži da postane obična mašina koja služi isključivo da stvara bogatstvo i novac za sebe i svoje poslodavce koji upravljaju njegovom proizvodnjom. Čoveka još od mladosti obučavaju da u budućnosti zarađuje i jedini izbor koji ima je kako će taj novac sticati, a to će i odrediti kako će ga drugi videti. Ljudi se etiketiraju kao „bankar“, „pravnik“, „menadžer“ i slično. Vremenom, čovek postaje svoja profesija, to jest način zarađivanja novca. Sve manje se vrednuju visoke moralne vrednosti ljudskog društva, a sve više materijalne i industrijalističke – one lažne, fordovske.

A samom kapitalizmu se danas nastavlja sa suđenjem i stavljanjem pod „oštri prekor“ javnog mnjenja. Sam ne može da se brani – ne bi ni trebalo, jer ga je naše društvo sastavilo i usvojilo. On je najveće dostignuće zapadne civilizacije. U krizi je, jer bi neki rekli da je i najcrnje, no to ne opovrgava njegov uspeh. Stvarne alternative nema i niko ne može ni da je zamisli. On je smislio spoj sirovine i čoveka u fabriku, i jedino kolebanje jednog od ova dva ga može dovesti na noge. Možda se to sad i događa i oko toga nastaju krize, ali ako su takve, on ih je i sam stvorio i – ili će ih sam rešiti ili umreti u pokušaju.

N. Tatomirović, M. Stanisavljević i P. Radičević

Šesta beogradska gimnazija Beograd

Mentor: prof. Radivoje Blagojević

ŽIVOT KOJI ŽELIM

Koliko puta čovjek, u zrelih godinaama, požali zbog propuštenih prilika i pogrešno odigranih karata. Kako gorko pati zbog neiskorištenih šansi i nedostatka hrabrosti.

Kao pisac koji iščitava svoje djelo tražeći mu manu, prebira po sopstvenim uspomename žaleći za onim što je mogao, a nije učinio...

Jedino što ne želim jeste da jednoga dana doživim da čujem izgovoreno iz mojih usta „da mi je opet te godine, sve bih drugačije napravila...“.

Sa svakim novim danom svjesna sam prolaznosti naših života... Kratak je, u suštini, životni vijek... Tako je malo sunčanih dana da se prožive, nedelja da se u crkvi pomolimo, Božića da sa najbližima proslavimo, toliko malo prilika da čujemo kreštave galebove dok se raduju moru, ribare dok ribaju cipole, da u tišini razmislimo o zaljubljenosti u život, a možda i o ponekoj ljubavi...

Dok razmišljam o svim mogućnostima koje mi se pružaju, zbunjujem se. Želim sve da uradim, želim sve da probam i izaberem, a mogu samo jedno. Ali ko je postavio limite? I gdje piše da oni uopšte postoje?...

Nalazim se, na kraju staze koja se raščlanjuje na desetine uličica koje vode do magistrale... Jednu zasigurno moram izabrati... Neke od njih mi nude mnogo, dok mi neke ne nude ništa. Ne znam ni ja, a i ne zna niko koja će mi donijeti uspjeh, a koja propast... Kad dođe vrijeme odluke, shvatam da nije ulica ta koja će mi donijeti uspjeh ili ne, već način na koji ću hodati njom, koliko ću se truditi, da li će me sunce spržiti prilikom dugog puta, ili ću možda kupiti kremu za sunčanje i šešir i neće mi moći ništa? Nezrela jesam, ali bar toliko znam – svako je sam kriv za svoj neuspjeh.

Čovjek ima svoj san, i svoj cilj. Nekada oni nijesu jasni ljudima koji ih okružuju, ali svako od nas ima svoju glavu, o njoj da brine, i ničija nije ista... Imam i ja svašta u svojoj glavi i moram da rizikujem...

Postoji jedan grad koji želim da osvojim, jedan narod s kojim želim da se poistovjetim, jedno parče zemlje koje želim da kupim i jedna domovina kojoj, na kraju, želim da se vratim. Želim da odem što dalje odavde, da bih shvatila koliko u stvari volim svoju zemlju. Moje more, moje galebove, moje žalove, moje ljetnje večeri, moj krst, moju vjeru. Ja sebe vidim tu, sa svojom djecom, kroz decenije. Vidim sebe kako obilazim svjetske metropole, istočnjačke hramove, džamije, afričke džungle, skandinavske vrhove, Azurnu obalu, ali na kraju putovanja vidim sebe u svojoj kućici,

OGLEDALO

dok gledam na crkvu u sredini vode i slušam žamor koji prave moji ljubimci – galebovi. I dok gledam kako se sunašce stidljivo šunja i lagano pada mrak, dok se ulične svjetiljke lagano pale sa druge strane obale, ja vidim u daljini, jednu barku koja mi se približava.

A meni se polako, po ko zna koji put, oči pune suzama, od sreće što mi je Bog dao sposobnost da shvatim da mu moram biti zahvalna na ovom životu koji ću, obećavam, iskoristiti do zadnjeg izdaha, na najbolji mogući način, iskoristivši svaki sunčan dan da se okupam u osmjesima dragih ljudi. Kupajte se i vi!

Nataša Kavaja

Srednja stručna škola Cetine

Mentor: prof. Ivana Mitrović

SVI SMO MI SUPERLJUDI

Zamišljam da sam pred velikim auditorijumom i postavljam pitanje: „Ko bi od vas, ako biste imali mogućnost da birate ko i šta želite da budete, odabrao da bude ono što trenutno jeste?“ Zamišljam i da bi broj podignutih ruku bio veoma mali. Zašto bi i pristali na običan život čoveka, kada mogu da biraju da budu superheroji ili magična bića?

Ljudi su u srži grešnici, to nam je svima poznato. Nema čoveka koji na neki način nije zgrešio. Psujemo, lažemo, krademo, izdajemo bližnje, ponižavamo se, cenimo materijalne i površne stvari, lepše, skuplje, nismo tolerantni na različitost, sebični smo i ultimativno odlučujemo da smo superiorniji od drugih bića iz životinjskog carstva, pa čak i nad drugim ljudima i dajemo sebi za pravo da tuđi život može biti oduzet u nadi da će naš nastaviti da traje. Takođe, ljudi su osuđeni na patnju: osećamo bol, starimo, razboljevamo se, na kraju i umiremo; osećamo psihičku bol u obliku usamljenosti, straha, sramote, razočaranja i besa. Gledajući na ovaj način život običnog čoveka, nije teško razumeti zašto bi neko možda želeo da pobjegne od toga.

Zašto onda ne postati superheroj ili magično stvorenje koje sve svoje probleme može odagnati zamahom štapića ili jednostavnim pokretom ruke. Betmen se borio protiv kriminala u Gotam Sitiju uz pomoć svog intelekta, detektivskih veština, naučenih borilačkih veština; Volverin nije poznao ranjivost s najjačim imunim sistemom i mogućnošću regeneracije tkiva mnogostruko većom od čovekove, što je, kombinovano sa specijalnim ratnim treningom i titanijumskim kandžama rezultiralo da on bude jedan od efikasnijih i zapamćenijih superljudi u supersvetu; Storm je svojim mutantskim moćima mogla da kontroliše razne vremenske uslove, da izazove munjevite oluje, tornada, uragane, maglu – imala je toliku kontrolu nad svojim sposobnostima da je mogla da utiče na vazduh u nečijim plućima i pritisak u srednjem uhu što bi izazivalo veliku bol zločincima čijem je porazu pomagala.

Leonardo da Vinči je rekao da svaki slikar treba početi svoje delo prekrivanjem platna crnom bojom, jer sve stvari u prirodi su tamne, sem kada su izložene svetlosti. U prirodi, svetlo bez tame ne postoji, a tama ne bi bila приметna da nema svoj kontrast. Hit Ledžer je u svojoj interpretaciji Džokera u filmu „Betmen: Mračni vitez“ rekao da Džoker ne postoji bez Betmena, da se međusobno dopunjavaju.

OGLEDALO

Postoji borba svetla i tame u svima nama. Postoji borba dobra i zla u svim superherojima i superzločincima. Jedina prednost koju oni imaju je da su iskoristili ono što je već bilo u njima da bi pratili moralni kompas koji su sebi odredili i težili ka tome da budu što bolji spasitelji sveta.

Veoma je teško izaći iz zone komfora, iskoračiti iz sveta kome već poznajemo svaki ćošak. Želimo da se zaštitimo, naše telo služi kao oklop duši koju želimo da sakrijemo, koja je neizmerno ranjiva i koju je neverovatno teško zaceliti. Zato duša svesno i ne dozvoljava telu da radi, da dela, nešto što duši već nije poznato, nije provereno da je potpuno sigurno i neće se ispostaviti kao novi nož. Retko rizikujemo i bivamo odvažni, umesto toga pratimo grupu, većinu koja je put već utabala. Problem nam je da sami zakoračimo u nepoznato, ostavimo svoje stope u ranije neprohodnom putu. Nije bitno šta želimo da uradimo od svog života, koju svrhu želimo sebi da odredimo, ali bitno je da svoje želje ispunimo, odredimo sami svoj put, satkan od želja, nada i snova koji će se na kraju puta ostvariti.

Zašto? Naši životi su apsolutno nebitni, kada se uporedimo sa ostatkom postojanja. Postojao je život pre nas, svakako će postojati i posle. Mi smo konačne jedinke u beskonačnom kontinuumu, te zašto bi naš jedan život bio toliko bitan? Zato što imamo samo sebe – jedan jedini život koji smo dobili, iako ga nismo tražili, pa onda, kad smo već tu, jelte, treba napraviti najbolje od onoga šta imamo. Zbog same činjenice da su svi superheroji delo čovekovo, i da sa njima imamo više sličnosti nego razlika, može se reći da svi nosimo superheroja u sebi. Svi u sebi, u manjoj ili većoj meri, nosimo ljubav, saosećajnost, kreativnost, znatiželju, hrabrost, iskrenost, zahvalnost, nadu, humor, želju da učinimo dobro drugome, neizmeran potencijal za veličinu. Na nama je da ono što imamo u sebi iskoristimo na najbolji način, na način gde će naše „super“ izaći na videlo i dovesti nas do momenta gde svi ponosno podižemo ruku i govorimo da volimo ono što jesmo, da smo ponosni na to kakvi smo ljudi postali.

Alena Delkić

Gimnazija „Borislav Petrov Braca“, Vršac

Mentor: prof. Snežana Đenić

ЕВРОПА КАО ЈЕДНА И КАО МОЈА ДРЖАВА

Иако није колевка народа, Европу називају „Старом дамом“ с разлогом, јер је она зачеће свести, и у научном и социолошком аспекту. Од Европе потиче историјска и географска жеља за светом, као вид разбијања монотоности већ знаног и пре свега богаћења које и јесте у основи свих друштава.

Још од почетка, када се мало знало, а много веровало, када су стари пагански богови шетали нашом земљом, у основи свих ратова био је страх, страх од непознатог. Бојимо се онога што не разумемо те и не покушавамо, што доводи до непријатељства између народа, често и верских. Но, са знањем које поседујемо данас можемо закључити да увек постоји један човек, амбициозан без премца, који користи ту мржњу у циљу моћи, богаћења и остварења исконских жеља човека. Такозвани „вођа“, правда своја дела и маскира их као добро друштва, играјући улогу пастира који жртвује све за свој народ. Но, са развојем наука и новонасталим осећајем свести за другим нацијама, проблем више вођа највише долази до изражаја у Европи. Народи различитих култура и веровања разбијају се на више субкултура током времена, и кад се то везивно ткиво друштва покида, историја је показала да се не може поново спојити. И тада, игром политике, интрига и лажи, на стотину малих пастира играјући се Бога, шаљу своје народе у смрт, кулминирајући у Наполеоновим ратовима, када је Европа заиста препунила „мјешину греха“.

Кроз историју, Европа је много пута била подељена. Ратови су били чести. Жеља појединаца за апсолутном и свеопштом власти довела је до тога да се браћа и сестре, исти по крви, по пореклу, језику, играју крвопролића залуђени жељом за моћи и тако слепи не виде колико им то штете наноси.

Fasces, сноп прућа, симбол моћи Римског друштва. Један прут и мала сила, чак и дете, може врло лако сломити. Док сноп прућа везаних у једно, ни велике силе не могу сломити. Кроз историју се овај принцип много пута поновио и маестрално показао и доказао своју тачност. Узмимо нпр. Немачку која је до 19. века била подељена на више од 300 држава. Владало је јако супарништво, једни друге су кочили, једни друге су убијали и то све због сопствене себичности. Када се 1871. године Немачка ујединила у Немачко царство или Други Рајх све је кренуло набоље. Већих ратова потом није било.

ОГЛЕДАЛО

Кренуо је период немачког просперитета. Индустрија се развијала, новца је било до Првог светског рата, када је опет почела подела јер су неки због свог јединства и бројчаности били много већи од других и хтели су још више, хтели су оно што им не припада. Сви знамо шта се после десило...

Након Великог рата долази до низа промена. Неки народи се уједињују, неке државе нестају, стварају се нове. Многе државе су кренуле пут просперитета али се нису довољно опоравиле од рата. Таква је била и Немачка. Суочавала се са поразом и на крају са банкротом. Осми и девети новембар, 1923. године су били дани преокрета у историји Немачке, Европе и целог света. Тих дана се десио „Пивски пуч“ у Минхену, предвођен обичним војником, неугледног изгледа и слабе грађе, тада нико и ништа – а сутра Адолф Хитлер. Пуч је био угушен. После тог дана у грађанима Немачке почео је да се поново буди дух непобедивости, дух светости и узвишености над другим народима. Десетак година касније настаје Трећи рајх, најсуровији рајх.

Као што се историја понавља, тако се поновио и крај. Многи са друге стране мисле да тај рајх и није пропао. Данас га зову Европска унија. Јединствено тржиште даје доминацију великих сила. Јединствена валута створена од великих сила, предвођених Немачком.

Данас Европа више не представља симбол сталних ратова. Данас је Европа симбол уније и јединства. Тржиште и валута су јединствени. Границе између некад зарађених страна више не постоје. Привредници могу да пласирају своје производе много већем броју људи, а грађани више нису жртве монопола. Унија нуди младима да се школују на престижним европским факултетима равноправно са грађанима тих држава. Стране фирме траже глобална тржишта и инвестирају у државе које те понуде не могу одбити, у неразвијене државе такозваног „трећег света“ којим припадају и неке европске државе, уједно и наша земља. Иако ми у томе видимо нове шансе за наше грађане, уједињена Европа ће трајати само док је у интересу европских гиганата, а њихова добит представља наш губитак, што је уједно и основа либералног капитализма. Поред тога што постајемо јефтина радна снага, уједињена Европа гуши индивидуализам народа и култура. Циљ свих народа и јесте очување својих веровања и позиције тог народа у свету, те истинска уједињена Европа није могућа нити ће икада бити.

**Константин Нинковић, Матија Сувајџић
и Ђорђе Васиљевић**

Математичка гимназија Београд
Ментор: проф. Радивоје Благојевић

KOSMOPOLITSKI I (ILI) NACIONALNI IDENTITET

„Ja sam građanin sveta“, izjavio je grčki filozof Diogen (413–323 p.n.e), koji je bio prvi zabeleženi kosmopolita u istoriji. Od tada pa do danas, vode se velike rasprave o tome da li priča o kosmopolitskom identitetu počinje tamo gde prestaje priča o nacionalnom identitetu? Ako se pođe od određenja da je kosmopolitski identitet nadnacionalni, transteritorijalni, vangranični ili svetski identitet, onda se zaključuje da to potire nacionalni identitet. Ovaj rad će pokušati da taj dualizam postavi nešto drugačije.

Mi stalno sebi postavljamo pitanja: Ko sam ja? Ko smo mi? Ko je drugi? I na pitanje Ko sam ja ne može se odgovoriti bez odgovora na pitanje Gde ja pripadam, pošto čovek nije sam na svetu, kao što ni pojedinac nije sam u grupi. Bez identiteta, čovek je samo bezimena jedinka i njegov jedini znak raspoznavanja je lično ime koje nam ne kazuje njegove karakterne crte, sposobnosti i sklonosti, niti nam govori o tome gde taj pojedinac pripada.

Pojedinac, kao i grupa, uobličava svoj identitet kroz dugotrajan i mukotrpan proces prilagođavanja i distanciranja, prihvatanja i odbijanja, samoidentifikacije i šire kolektivne identifikacije. Identitet stalno preispitujemo i modifikujemo, jer on nije stanje, već proces. Društvena i kulturna sredina u kojoj ljudi i društvene grupe žive je dinamična i zbog toga oni stalno iznova moraju da usaglašavaju svoje odnose, da bi znali svoje mesto i svoje uloge, kao i to koji su to prihvatljivi principi prema kojima će se odvijati njihov život.

Priča o kosmopolitskom identitetu zapravo počinje objašnjavanjem same etimologije te složenice, koja dolazi od grčkih reči kosmos – svet i polis – grad, država. Iz ovoga sledi zaključak, da je kosmopolit ujedno istovremeno i član kosmosa i član polisa, te je zbog toga vezan za dvostruke lojalnosti, a lojalnost je jedna od glavnih odlika identiteta bilo koje vrste. To govori da ukoliko se želi postati kosmopolita, nije potrebno da se bilo ko odrekne svog postojećeg identiteta.

Iz ovoga proizilaze pitanja Kako nastaje kosmopolitski identitet i Kako ljudi počinju da se osećaju kao građani sveta, a ne samo građani svoje države? Kosmopolitski identitet je jedinstven, ne naliči ni jednom od iden-

titeta i jedini se može graditi bez urušavanja već postojećih identiteta. U stvarnosti je čovek u stalnom identifikovanju, odnosno u procesu traženja i prepoznavanja. On stalno biva, često i nesvesno, guran u razne kolektivite (npr. nacionalne, etničke, kulturne, teritorijalne). Specifičnost pronalazjenja kosmopolitkog identiteta je u tome da se taj identitet, u stvar, i javlja kao nadogradnja postojećim identitetima i za razliku od drugih identiteta ne koristi se logikom isključivanja i isključivosti.

Možda je to i jedini legitimni put koji priznaje kosmopolitizam, odnosno put priznavanja i poštovanja drugog i drugačijeg. Posebni nacionalni, etnički, kulturni, socijalni identiteti su delovi jedne osnove iz koje se rađa osećanje pripadnosti ljudi savremenom svetu. Ali, ovo je samo jedan u nizu drugih identiteta. U stvari, svi ti identiteti se mogu posmatrati kao istorijska i geografska slučajnost, jer svaki je čovek mogao da bude rođen na nekom drugom mestu i da na taj način zauzme drugačiji socijalni položaj, tako da je mogao da oformi i drugačiji nacionalni ili kulturni identitet.

Prema tome, da bi se mnoštvo identiteta održalo, svako mora da prizna prisustvo drugoga kao legitimno i da sa njim traži neki oblik usklađivanja, kao i da odustane od isključivog prava na tumačenje šta je „ispravno“, „dobro“ i „univerzalno“.

Prema tome, postoji kosmopolitski identitet svakog građanina kao građanina sveta, s obzirom na to da smo svi teritorijalno, kulturno, civilizacijski, vezani za istu (iako malo širu) teritoriju, te se stoga samo tako treba ponašati, a to podrazumeva odgovornost svakog pojedinca naše zajednice. Upravo je zato i najteže, u moru partikularističkih identiteta koji dezintegrišu, pronaći ovaj zajednički transnacionalni i transteritorijalni identitet.

Umesto zaključka, citiraću reči poznatog filozofa, Leška Kolakovskog: *Kosmopolita ili građanin sveta nije čovek ravnodušan na stvari svoga naroda ili onaj koji ne priznaje nikakvu etničku pripadnost, već je jednostavno čovek, koga dotiče svet, koji je otvoren prema najrazličitijim dobrima, koja mu nudi svet i drugi ljudi, koji veruje u to da i pored svih užasa, ratova, progona, postoji nešto poput zajedničke sudbine čovečanstva, u čemu svi učestvuju.*

Natalija Kostić

Zrenjaninska gimnazija Zrenjanin

Mentor: prof. Aleksandra Maksić

IDENTITET KROZ NAUKU I UMETNOST

Pod identitetom se najčešće podrazumevaju ime, prezime, nacionalna i verska pripadnost. Ove odrednice su deo čovekovog identiteta, ali su relativno uopštene i ne otkrivaju mnogo toga o datoj osobi. Takođe, njih ne biramo sami, već su nam dodeljene na rođenju. Lični identitet se gradi kroz čitav život, putem različitih medijuma. Neki od njih su nauka i umetnost.

Živeći u 21. veku, čovek ne može izbeći susret sa naukom, koja je na mnogo načina temelj današnjeg materijalnog života. S druge strane, umetnost je jedan od temelja duhovnog života, koji nas identifikuje više nego materijalni život. Samim tim, čovek gradnju svog identiteta velikim delom vrši upravo uz pomoć pomenutih pojmova. Stoga, postoji razlika u tome koji aspekt identiteta se nadograđuje kroz nauku u odnosu na onaj koji se nadograđuje umetnošću.

Nauka je sama po sebi metod spoznaje sveta koji ljude okružuje, načina na koji on funkcioniše itd. Samim tim, čovek koji pokušava da se identifikuje u svetu, pomoć može potražiti u nauci. Kod ovakve metode izgradnje identiteta, dobra strana je objektivnost. Nauka je nepristrasna, nesubjektivna disciplina koja prikazuje istinu, bez obzira na to da li se istina kosi sa društvenim shvatanjima. Kroz istoriju je nauka bila vrlo problematična tema. Mnogi su ubijeni braneci naučna dostignuća iz razloga što su se zamerali glavnoj misaonoj struji svoga vremena. Danas su ljudi u većem delu sveta slobodni da koriste nauku kao sredstvo spoznaje i samospoznaje. Kada čovek nije siguran kako nešto funkcioniše ili kad u nešto sumnja, najčešće može naći odgovor na svoju dilemu u nekoj naučnoj oblasti i može tvrditi da je tačan, usled postojanja objektivnih dokaza za datu tvrdnju. Veoma je bitno imati dokaze za svoje tvrdnje, pošto se tako eliminiše šansa da dođe do dezinformacije, a pritom se stiče samopouzdanje, koje je veoma bitno za razvoj identiteta. Kada je čovek siguran u ono što govori i veruje, smanjuje se mogućnost manipulacije nad njime, te samim tim obezbeđuje integritet njegovog identiteta.

Nasuprot nauci, umetnost je potpuno subjektivna, pa je samim tim shvatanje umetnosti različito. Samim tim, umetnost u čoveku gaji individualnost i omogućava mu da se razvija kao osoba, nezavisno od društva. Ljudi koji stvaraju umetnost to najčešće rade kako bi izrazili svoje stavove, osećanja, svoju pobunu i slično. Publika koja stvorenu umetnost "kon-

OGLEDALO

zumira” neretko se identifikuje sa umetnikom, pronalazeći u njemu istomišljenika. Za razvoj identiteta, veoma je bitna podrška. Često se dešava da pojedinac biva izopšten iz svoje okoline usled stavova koji se razlikuju od većinski prihvaćenih, čak i ako su stavovi pomenutog pojedinca u bilo kom smislu ispravniji ili napredniji od stava mase. Na taj način se gubi samopouzdanje, a sama osoba neretko menja svoj stav, kako bi bila prihvaćena u društvu. Stoga je veoma bitno biti svestan da postoje istomišljenici, jer se tako smanjuje sumnja u sopstveno mišljenje. Umetnost pruža podršku u trenucima kada niko drugi nije u stanju da učini isto. Upravo zbog toga je umetnost neprocenjiva u pogledu razvoja identiteta. Takođe, umetnost je veoma raznovrsna, pa tako bilo ko može da pronađe delo koje ga inspiriše, uliva mu nadahnuće ili jednostavno pruža podršku kada je to potrebno. Kroz istoriju su se neki umetnički pravci razvili, dok su drugi nestali vrlo brzo. Proučavajući razloge koji su do toga doveli, osoba može zaključiti koji su načini mišljenja zaista pogrešni, te se samim tim prilagoditi, ukoliko je to potrebno.

Potpuna konzervativnost nije dobra stvar, ali jednako loš je i potpuni liberalizam. Kao što u životu postoje zakoni i moralne norme, tako i u mišljenju moraju postojati određene granice. Gradeći svoj identitet, većina ljudi spoznaje te granice i prema njima oblikuje svoj identitet. Veoma bitan trenutak u razvoju ličnosti je onaj kada osoba shvati da imati određene granice i biti ograničenog razmišljanja ne podrazumeva isto.

Ukratko, kroz umetnost čovek spoznaje sebe kao ličnost, dok kroz nauku sebe prihvata kao deo celine. I jedno i drugo su neophodni kako bi osoba stekla identitet koji je relativno društveno prihvatljiv, a istovremeno reflektuje samu osobu u potpunosti.

Aleksandar Nestorović

Zrenjaninska gimnazija Zrenjanin

Mentor: prof. Aleksandra Maksić

МАГИЈА ПРАВОГ ПРИЈАТЕЉСТВА

Пријатељство је пупољак који садимо још у раном детињству на место које сами изаберемо. Мали трачак наде извире из земље и обећава верност, срећу и богатство. Тек изникао цвет препуштен свету реалности и другим људима, покушава да се развије у право и вечно пријатељство.

Љубав је свуда око нас, само је на нама одлука да ли ћемо јој допустити да буде саставни део нашег живота, или ћемо је пустити да лута вечитим пустињама тражећи дом. Брига и пажња родитеља за које знамо да нас никада неће напустити, дају нам топлину, брижност и срећу, али љубав правог пријатеља је другачија.

Лутамо кроз живот у нади да ћемо срести правог пријатеља, али га не сретнемо, јер је он дар који добијамо тек онда када докажемо да смо га достојни и вредни. Волети некога свим срцем, али да нисте у крвном сродству, то се зове пријатељство.

Постоје и они пријатељи којима си драг и мио само када им затребаш, то су људи који никада неће осетити чар и магију правог пријатељства. Имати друга коме твој поглед говори више од речи, који те разуме боље него породица, онај ко ти улива наду и каже ти да наставиш даље баш онда када желиш да одустанеш и када није све онако како си желео да буде, такав пријатељ је вредан светог богатства овог света. Особа са којом се смејеш лепим успоменама, гајиш и негујеш ружу вашег пријатељства и радујеш се времену које чека да га проведете заједно, како би још једном писали успомене и сећања у вашим срцима, ту особу можеш назвати пријатељем. Прави пријатељ је онај који те познаје и у добру и у злу, воли те таквог какав јеси и пружа ти ослонац када ти је највише потребан. Онај ко успе да истргне вечиту пустош и таму из твог срца заслужује и место у њему.

Право пријатељство умире са самим крајем животне авантуре, али и даље, негде у башти, као доказ верности, среће и богатства, остаје тек увела ружа да својом лепотом и мирисом још неко време траје.

Анђела Николов

Медицинска школа Пожаревац
Ментор: проф. Тина Капларевић

BESEDA NAĐENA U DŽEPU

Moje iskustvo u slušanju i čitanju beseda, navodi me na zaključak da **M**ovo što ću vam govoriti, nije beseda. Radije bih to nazvao našom marionetskom jezičkom predstavom u kojoj se čini, kao i u svakoj vrhunskoj marionetskoj predstavi, da niko zaista ne vuče konce – ja činim govorenje i vi činite razumevanje. Ipak na kraju predstave, onaj koji se poklanja je sam jezik, naš dobroćudni Đepeto. Borhes veruje da jednog i univerzalnog Boga nema jer je On, nedostižni i nedodirljivi, doživeo da bude poražen u sopstvenoj igri, u igri koju je on sam izmislio, od strane nekolicine pisaca koji su, veruje Borhes, stvorili svetove lepše i bolje od ovog njegovog. Nije niti Borhesova, niti Vitgenštajnova ideja poricati Boga. Ono što je zajedničko počecima i jednog i drugog, jeste krhka mladalačka naklonost ka jeziku koji je ništa drugo do pozornica nameštena da se na njoj odigra jedan ljudski život. I istraživaču bi tehnički proces nameštanja te pozornice bio dokučiv, kada bi istraživač mogao da dosegne nedostižni i stravični čas vavilonske pometnje. Ovako, on nakon posmatranja jezičke predstave, napušta čitavu farsu ili u stanju ozlojeđenosti usled sumanute nepredvidljivosti jezičke igre ili pak u stanju uljuljanog zadovoljstva izazvanog činjenicom da ova igra nema pravila. Ipak, jedna druga stvar može iskrsnuti u umu smrtnog istraživača.

Mora da je strašno bilo kada je čovek prvi put čuo grmljavinu. Mora da je strašno bilo što čovek nikada nije video Boga. Mora da je bilo strašno dok ih nije darovao imenima, a sebe njihovim pojmovima. Mali čovek je naučio svoju najkorisniju veštinu – veštinu koketiranja sa sopstvenim strahovima. Uistinu, čini se nesvarljivom ravnodušnost istorije i velikih reči – ponekad kada ne želim više da ih čujem, prestanem da pričam. Kada zatvorim usta, ceo svet pada mrtav. Dok god gledam, ja vidim jezik, dok god slušam, ja čujem reči. Sa druge strane, moje reči zakazuju kada pokušavam nekome da objasnim šta sam sanjao jutros, nemoguće je reći bilo šta o osećanju Bramsovih Mađarskih igara broj 4, izgleda mi besmisleno govoriti sa drugim o osećanju zabrinutosti kada vidim da mi je mačka naglo smršala.

Obuzima me osećaj koji Nemci zovu *Waldeinsamkeit* – osećaj ostavljenosti u šumi, prepuštenosti našem svirepo pogrešnom smislu za orijen-

OGLEDALO

taciju. Ja se u toj šumi ne mogu izgubiti, ali me vi ne možete pronaći – dok god govorimo različitim jezicima, mi se krećemo različitim prostorima. Vavilonska pometnja je naš zajednički dogovor. ... Jer je On, nedostižni i nedodirljivi, doživeo da bude poražen u sopstvenoj igri, u igri koju je on sam izmislio, od strane nekolicine pisaca koji su stvorili svetove lepše i bolje od ovog njegovog. Ponekad počinje kao muzika, ritmično klavirsko njihanje. Završava se smrću. Stoga, Carpe linguam jer je sloboda jezika jedina prava sloboda.

Arsenije Štimac

Mitrovačka gimnazija Sremska Mitrovica

Mentor : prof. Jasminka Đurković

